

การพัฒนาแนวทางการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นในชุมชน

THE DEVELOPMENTAL GUIDELINES TO PREVENT ADOLESCENT SEXUAL RISK BEHAVIORS IN COMMUNITY

มณีรัตน์ เทียมหมอก พย.บ. (Maneerat Thiammok, B.N.S.)¹

เกศินี สราญฤทธิชัย ปร.ด. (Kesinee Saranrittichai, Ph.D)²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบเทคนิค มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแนวทางการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นในชุมชน ด้วยแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ มีกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา 47 คน ประกอบด้วย วัยรุ่นอายุ 13-19 ปี จำนวน 22 คน ผู้ปกครอง จำนวน 18 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข จำนวน 2 คน และผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน ระยะเวลาในการศึกษาตั้งแต่ เดือนมกราคม 2559 – มกราคม 2560 มีกระบวนการวิจัย 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสถานการณ์พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนการพัฒนา ดำเนินการตามแผนการพัฒนา ติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติ และขั้นตอนที่ 3 สรุปผลการพัฒนาแนวทางการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น การวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนา ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นมีความเสี่ยงหลายระดับ จากเสี่ยงน้อยถึงเสี่ยงมาก ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นมีหลายปัจจัยทั้งรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว การคบเพื่อน สื่อ เทคโนโลยี การสอนเรื่องเพศในครอบครัวของผู้ปกครองที่มีการสอนค่อนข้างน้อย ล้วนส่งผลให้วัยรุ่นเกิดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ การพัฒนาแนวทางการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศระดับบุคคลมีการเสริมสร้างพลังอำนาจให้วัยรุ่นสามารถปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศได้ ด้วยการให้ความรู้และพัฒนาทักษะชีวิตวัยรุ่น ระดับครอบครัวได้มีการพัฒนาศักยภาพผู้ปกครองให้มีทักษะในการพูดคุยเรื่องเพศในครอบครัวกับวัยรุ่น และระดับชุมชนได้มีการพัฒนาทักษะผู้นำชุมชนให้สามารถเป็นที่ปรึกษาในเรื่องเพศแก่วัยรุ่นและผู้ปกครอง โดยมีการติดตามประเมินผล 3 สัปดาห์ เพื่อรับฟังปัญหาอุปสรรคและให้กำลังใจในการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: วัยรุ่น; พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น; การป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

¹ นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน) คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, E-mail: pond.mork@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, E-mail: kesinee@kku.ac.th

Abstract

This technical action research proposed to develop guidelines to prevent sexual risk behaviors among adolescents in community. Empowerment was used as a conceptual framework of the study. There were 47 study participants including 22 Adolescents aged 13-19 years, 18 parents, 2 Public health officers, and 5 community leaders. The study started from January 2016 to January 2017 dividing into 3 phases; phase I: situational analysis about adolescent sexual risk behaviors, phase II: plan, implementation, observation, and reflection of the guidelines, and phase III: evaluation and summary of the developmental guidelines to prevent adolescent sexual risk behaviors. Data were analyzed using descriptive statistics for quantitative data and content analysis for qualitative data. The results show the different risk levels of adolescents' sexual behaviors from low to high. There were several factors affecting sexual risk behaviors among adolescent including nurturant parent model, friendship, media technology, and lack of parent-adolescent communication about sex. The developmental guidelines on sexual risk behavior prevention at a personal level are to empower adolescents to prevent sexual risk behaviors by providing them with knowledge and life skills. The guidelines at a family level are to improve parental communication about sex with youths. At the community level, the guidelines are to improve community leaders' consulting skills related to sex for adolescents and their parents. The guidelines was followed up and evaluated for three weeks in order to gain obstacles and problems together with an encouragement to practice the guidelines continually.

Keywords: adolescent; adolescent sexual risk behaviors; preventing sexual risk behaviors among adolescents

บทนำ

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กสู่วัยผู้ใหญ่ซึ่งมีเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ สติปัญญา โดยมีปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมของวัยรุ่น ซึ่งอาจนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นได้

พฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นที่เป็นปัญหาสำคัญในปัจจุบันคือ พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ไม่ว่าจะเป็น การมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ใช้ถุงยางอนามัย และการมีคู่นอนมากกว่า 1 คน (อาภาพร เผ่าวัฒนา, 2552) จาก การสำรวจข้อมูลอนามัยเจริญพันธุ์ ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

ปี 2552 พบว่า ร้อยละ 81.49 ของวัยรุ่นที่มีเพศสัมพันธ์อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น สถิติอายุเฉลี่ยการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกของวัยรุ่นคือ 15-16 ปี และยังพบว่า มีเพียงร้อยละ 40 ของวัยรุ่นที่มีการใช้ถุงยางอนามัยมีเพศสัมพันธ์ อีกทั้งร้อยละ 17 ของวัยรุ่นมีพฤติกรรมการมีคู่นอนหลายคน (สำนักกระบวนวิชา การควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2556)

อิทธิพลของวัฒนธรรมชาติอื่นๆ อิทธิพลจากสื่อต่างๆ อิทธิพลจากเพื่อน การใช้สารเสพติด การดูแลเอาใจใส่ของบิดามารดา การมีแฟน คุณลักษณะทางจิตสังคม (สัจจา ทาโต, 2550) ความคิดว่าการมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อน หรือคนรู้จักไม่จำเป็นต้องใช้ถุงยางอนามัย (เฉวตสรร นามวาท และสุปิยา จันทร์มณี, 2554) และคิดว่า การใช้ถุงยางอนามัยขัดขวางความ

รู้สึกทางเพศ (สำนักอนามัยเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2555) เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศมากขึ้น

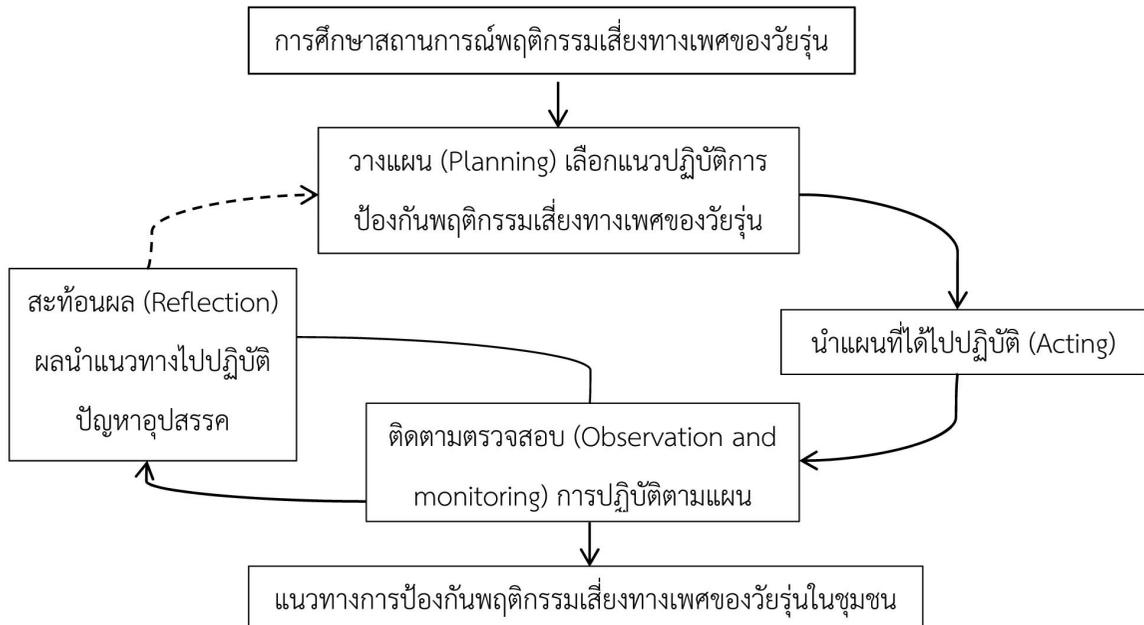
จากปัญหาการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นทำให้เกิดการตั้งครรภ์ไม่พร้อมเพิ่มมากขึ้น จากสถิติการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นปี 2551 - 2555 พบว่า อัตราการคลอดบุตรของวัยรุ่นไทยเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มมารดาอายุต่ำกว่า 15 ปี มีจำนวน 3,676 คน และมารดาที่ตั้งครรภ์และคลอดบุตรอายุน้อยกว่า 20 ปี ทั้งหมดจำนวน 114,001 คน (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2556) จังหวัดที่มีอัตราการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นสูงมาตลอด คือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นอกจากนี้พบว่ามีอัตราการทำแท้งในผู้หญิงอายุ 15 -17 ปีซึ่งเป็นวัยรุ่นตอนกลาง มากกว่า 7 รายต่อพันประชากรซึ่งมากที่สุดในประเทศไทย (UNFPA Thailand, 2556) และอำเภอทับสะแกเป็นอำเภอที่อัตราการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นสูงเป็นอันดับที่ 1 ของจังหวัด มีอัตราการคลอดบุตร ของวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปี สูงถึงร้อยละ 51.61 (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, 2556) และพบว่าการป่วยด้วยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นก็มีการเพิ่มขึ้นเช่นกัน จากสถิติของสำนักกระบวนวิทยากรมควบคุมโรค ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2550-2554 พบว่าการติดเชื้อเอดส์ในกลุ่มนักเรียนเพิ่มจากร้อยละ 5 เป็นร้อยละ 13 และในกลุ่มอายุ 15-19 ปี เพิ่มจากร้อยละ 10 เป็นร้อยละ 17 (วัชรพล สีนอ, 2555) อีกทั้งพบว่าวัยรุ่นในภาคใต้มีอัตราการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ใช้ถุงยางอนามัยต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่น (ศิริพร จิรวัดน์กุล และคณะ, 2554) ทำให้การพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ ทำได้ช้าลงซึ่งจะเห็นได้จากการนำเสนอข่าวจากสื่อต่างๆ เกี่ยวกับการแพร่กระจายของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์เพิ่มมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556)

สถานการณ์พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะวัยรุ่นที่กำลังศึกษาในสถานศึกษาปัญหานี้ยังปรากฏมากในปัจจุบัน (ศิริพร จิรวัดน์กุล และคณะ, 2554) การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นส่งผลกระทบต่อทั้งมารดาและทารก เนื่องจากความไม่พร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและเศรษฐกิจ (ขวัญตา บุญวาศ, ศศิธร คำพันธ์ และ ชุตติกาญจน์ แซ่ตัน, 2559) อีกทั้งปัญหาการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นยังเป็นปัญหาที่มีการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหของวัยรุ่นเพื่อให้โดยมุ่งหวังให้ทุกภาคส่วนได้ร่วมกันแก้ไขปัญห แต่การศึกษาส่วนใหญ่เน้นที่ระดับบุคคล คือตัววัยรุ่น มีการศึกษาลงลึกถึงในระดับครอบครัวบ้าง และมีการศึกษาในชุมชนค่อนข้างน้อย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นในชุมชนโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ และมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว และสภาพแวดล้อมในชุมชน เพื่อที่จะหาแนวทางในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น และใช้แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ เพื่อสนับสนุนให้บุคคลสามารถควบคุมตนเองในการเลือกปฏิบัติพฤติกรรมได้ มุ่งหวังว่าแนวทางการป้องกันที่ได้จากการศึกษาจะช่วยป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น และลดผลกระทบจากพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นในชุมชน
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นในชุมชน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาแนวทางในการป้องกันภัยพิบัติความเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นในชุมชนโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบเทคนิค (Technical action research) เป็นกระบวนการในการศึกษา พื้นที่ทำการศึกษาคือชุมชนชนบทในอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย

1. **วัยรุ่น** ทั้งเพศชายและหญิง จำนวน 22 คน อายุระหว่าง 13-19 ได้รับการยินยอมจากผู้ปกครองในการเข้าร่วมการวิจัย
2. **ผู้ปกครอง** คือผู้ที่ให้การอบรมเลี้ยงดูวัยรุ่น จำนวน 18 คน สนใจในการเข้าร่วมการวิจัย
3. **เจ้าหน้าที่สาธารณสุข** คือ บุคลากรด้านสุขภาพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่รับผิดชอบดูแลสุขภาพวัยรุ่นในพื้นที่ จำนวน 2 คน ยินดีเข้าร่วมการวิจัย
4. **ผู้นำชุมชน** คือผู้ที่มีหน้าที่หลักในการดูแลวัยรุ่นในชุมชน จำนวน 6 คน ยินดีเข้าร่วมการวิจัย

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้มีการเสนอโครงการเพื่อขอรับรองจากคณะ

กรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น เลขที่ HE582307 และมีการพิทักษ์สิทธิโดยการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการเข้าร่วมการวิจัย โดยผู้ให้ข้อมูลมีสิทธิในการตัดสินใจเข้าร่วม และไม่เข้าร่วมการวิจัย สำหรับกลุ่มวัยรุ่นต้องได้รับการอนุญาตจากผู้ปกครอง โดยการเซ็นใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. **ผู้วิจัย** เป็นผู้ดำเนินการเป็นเครื่องเก็บรวบรวมข้อมูลที่สำคัญโดยวิธีการสังเกต สัมภาษณ์ สนทนาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน ตามสถานการณ์จริง
2. **แบบสัมภาษณ์** ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลแต่ละกลุ่ม ประกอบด้วยอายุ เพศ ระดับการศึกษา เป็นต้น
3. **แบบประเมินการขัดเกลาทางสังคมในเรื่องเพศของครอบครัวที่มีบุตรวัยรุ่น (Sexual Socialization in Family with Adolescent Scale: SSFAS)** ของเกคินีสรานฤฤทธิชัย (2557) สำหรับประเมินการอบรมสั่งสอนเรื่องเพศของครอบครัว ประกอบด้วย ข้อคำถามวัยรุ่น 22 ข้อ มีคะแนนความคิดเห็นระหว่าง 1-5 คะแนน (Reliability เท่ากับ .81)

4. แบบประเมินสุขภาพทางเพศของวัยรุ่น (สำหรับ บุตรวัยรุ่น) (Adolescent Sexual Health : ASH) ของ เกคินี สราญฤทธิชัย (2557) ประเมินลักษณะการเลี้ยงดูที่วัยรุ่น ได้รับจากครอบครัว และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น ประกอบด้วย ข้อคำถาม 22 ข้อ มีคะแนนความคิดเห็นระหว่าง 1-5 คะแนน (Reliability เท่ากับ .81)

5. แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึกมีประเด็นคำถาม หลัก ได้แก่ พฤติกรรมและวิถีชีวิตวัยรุ่น ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ผลกระทบจากการมีพฤติกรรมเสี่ยง ทางเพศ การป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ การจัดการดูแล สุขภาพวัยรุ่น การมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งใช้สำหรับผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม คือ วัยรุ่น ผู้ปกครอง และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

6. แนวคำถามการสนทนากลุ่ม มีประเด็นแนว คำถามในการสนทนาเกี่ยวกับ พฤติกรรมและวิถีชีวิตวัยรุ่น ความหมายของพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ผลกระทบจากการมีพฤติกรรมเสี่ยง ทางเพศ การป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ การสอนหรือ แนะนำวัยรุ่นเกี่ยวกับเรื่องเพศ การจัดการบริการสุขภาพที่มีใน ชุมชน ซึ่งใช้สำหรับผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม คือ วัยรุ่น ผู้ปกครอง และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

7. แบบบันทึกภาคสนามเพื่อบันทึกข้อมูลที่ได้จาก การสังเกต การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต โดยมีการระบุเวลา สถานที่ กิจกรรม เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นขณะ ดำเนินกิจกรรม

กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเตรียมก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 การเตรียมความพร้อมของผู้วิจัย โดยศึกษา ทำการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นที่ ต้องการศึกษเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทาง เพศของวัยรุ่น การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

1.2 การเตรียมพื้นที่ ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาต เก็บข้อมูลจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยทำหนังสือถึงผู้ใหญ่ บ้าน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และ ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

1.3 การเตรียมความพร้อมผู้ให้ข้อมูล โดยการ สร้างสัมพันธ์กับผู้ที่ให้ข้อมูลเพื่อเกิดความคุ้นเคยและให้ความ ร่วมมือในการดำเนินการวิจัยอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย

มีการขอความยินยอม ในการเข้าร่วมการวิจัยด้วยความสมัคร ใจ โดยคำนึงถึงจริยธรรมในการวิจัย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ศึกษาสถานการณ์พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ของวัยรุ่น ซึ่งมุ่งหวังให้ วัยรุ่น ครอบครัว และชุมชน เกิดการ ค้นพบความจริงเกี่ยวกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น เกิดการสะท้อน คิดจากการตอบคำถามที่มาจากประสบการณ์และสภาพจริงที่ เกิดขึ้นในครอบครัว ชุมชน โดยมีกระบวนการดังนี้

1) ประเมินพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นด้วย แบบประเมิน ASH และสัมภาษณ์เชิงลึก วัยรุ่นอายุ 13-19 ปี

2) ประเมินลักษณะการสอนของผู้ปกครองด้วย แบบประเมิน SSFAS และ สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ปกครอง

3) สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่โรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบล

4) สนทนากลุ่มวัยรุ่น มีผู้เข้าร่วม 10 คน จำนวน 1 ครั้ง โดยคัดเลือกวัยรุ่นที่มีความเสี่ยงที่จะมีพฤติกรรมเสี่ยงทาง เพศ

5) สนทนากลุ่มผู้ปกครอง มีผู้เข้าร่วม 10 คน จำนวน 1 ครั้ง โดยคัดเลือกจากผู้ปกครองที่ดูแลวัยรุ่นที่เสี่ยงจะ มีพฤติกรรมเสี่ยง ด้วยแนวคำถามการสนทนากลุ่ม

6) สนทนากลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 1 ครั้ง ด้วย แนวคำถามการสนทนากลุ่ม ด้วยแนวคำถามการสนทนากลุ่ม

7) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์นำไปสู่การออกแบบ บริการสุขภาพ และวางแผนพัฒนาแนวทางการป้องกัน พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น

2.2 การวางแผน (Planning) และเลือกแนวทางการแก้ไขปัญหา นำเสนอแผนกับ ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ สาธารณสุข ผู้นำชุมชนเพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนว ปฏิบัติที่ได้ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามหลักวิชาการ โดยผ่านการ ตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน แล้ว ทำการนัดหมายต่อไป เพื่อดำเนินการตามแนวทาง แจ้งผู้เกี่ยวข้องรับทราบและ ทำความเข้าใจถึงกระบวนการดำเนินงาน

2.3 ปฏิบัติตามแผน (Acting) ดำเนินการตาม แนวทางการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น

2.4 การสังเกต ตรวจสอบการปฏิบัติ (Observation and Monitoring) และการสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflection) การปฏิบัติตามแผนร่วมกับวัยรุ่น ครอบครัว

และชุมชน สอบถามปัญหาอุปสรรค และร่วมเสนอแนวทางการแก้ปัญหา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงประมาธ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลจากแบบประเมิน SSFAS และ ASH วิเคราะห์ด้วยความถี่ ร้อยละ
2. ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ค้นหาประเด็นหลัก สารสำคัญ ความหมาย นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง จัดระบบเพื่อจำแนกประเภทของเนื้อหา กำหนดค่าที่ใช้ตีความหมาย (Content analysis) (ศิริพร จิรวัฒน์กุล, 2553) ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ดูความครอบคลุมกับวัตถุประสงค์การวิจัย กรอบแนวคิดที่ใช้ใน

ผลการวิจัย

1. สถานการณ์พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นในชุมชน

1.1 ความแตกต่างของการรับรู้ลักษณะการอบรมสั่งสอนวัยรุ่นในเรื่องเพศของครอบครัวตามการรับรู้ของผู้ปกครองและตามการรับรู้ของวัยรุ่นค่อนข้างชัดเจนว่ามีความแตกต่างกันมาก โดยผู้ปกครองมีการรับรู้ว่าการสั่งสอนแบบสายกลางร้อยละ 77.77 แต่วัยรุ่นส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีผู้ปกครองมีการสั่งสอนแบบไว้วางใจ ร้อยละ 36.50 และแบบเข้มงวดร้อยละ 27.30 ซึ่งการอบรมสั่งสอนของผู้ปกครองส่งผลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่น เมื่อมีการรับรู้ได้รับการอบรมสั่งสอนแบบเข้มงวดที่จะยังมีการปกปิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับผู้ปกครอง

1.2 การอบรมสั่งสอนวัยรุ่นในเรื่องเพศของผู้ปกครองพบว่า เนื้อหาที่ผู้ปกครองสอนวัยรุ่นมากที่สุด คือให้สนใจการเรียนและตั้งใจเรียนมากกว่าสนใจเรื่องเที่ยว ร้อยละ 77.80 รองลงมาคือ สอนให้อยู่บ้าน ช่วยเหลือครอบครัวทำงานบ้าน ร้อยละ 66.70 เนื้อหาที่ผู้ปกครองสอนน้อยที่สุดคือการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย ร้อยละ 16.70 รองลงมาเป็นการสอนบุตรเรื่องการคบเพื่อนเพศเดียวกัน ร้อยละ 22.20 วิธีการในสอนบุตรวัยรุ่นในเรื่องเพศมากที่สุด สอนให้บุตรตระหนักถึงการถูกนิทาจากบุคคลอื่นเมื่อมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ร้อยละ 38.90 และในการอบรมสั่งสอนผู้ปกครองมีความสุขเมื่อบุตรกลับมาอยู่กับครอบครัว ช่วยเหลือครอบครัวมากขึ้น ร้อยละ 77.80

1.3 สุขภาพทางเพศเป็นพฤติกรรมของวัยรุ่น

วัยรุ่นส่วนใหญ่มีครอบครัวที่มีความสุขดีมากที่สุด ร้อยละ 72.70 รองลงมาวัยรุ่นเชื่อว่าสามารถปรับตัวในด้านการเรียน การคบเพื่อนและครอบครัวได้อย่างสมดุล ร้อยละ 50 ในเรื่องการดูแลร่างกายด้านเพศวัยรุ่นสามารถป้องกันตนเองจากการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ได้ ร้อยละ 50 ด้านการคบเพื่อนวัยรุ่นรู้ผลดีผลเสียของการคบเพื่อนต่างเพศ ร้อยละ 45.50 ด้านการเที่ยววัยรุ่นรู้ผลดีผลเสียของการเที่ยวกลางคืน ร้อยละ 50 วัยรุ่นเชื่อว่าสามารถป้องกันตนเองจากการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ได้ ร้อยละ 45.50

1.4 พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นในชุมชนมีระดับความเสี่ยงตั้งแต่เสี่ยงน้อย จนถึงเสี่ยงมาก ดังนี้

- 1) พฤติกรรมการแต่งกายเปิดเผยสัดส่วนของร่างกาย
- 2) พฤติกรรมการใช้สังคมออนไลน์
- 3) พฤติกรรมการปกปิดความจริงเพื่อโตดเรียน หนีเที่ยว
- 4) พฤติกรรมกมมีแฟน และการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน

1.5 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น

- 1) สัมพันธภาพในครอบครัว การเลี้ยงดู
- 2) การคบเพื่อน
- 3) สภาพแวดล้อม สังคม
- 4) ค่านิยมของวัยรุ่น

1.6 ผลกระทบจากพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน ทำให้เกิดการตั้งครรภ์ในวัยเรียน เกิดภาวะเครียด มีปัญหาการเรียน ต้องลาออกจากโรงเรียน เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ กระทบต่อภาวะเศรษฐกิจของครอบครัวเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการดูแลวัยรุ่นที่ยังไม่มีอาชีพ และบุตรของวัยรุ่นที่คลอดออกมา เกิดปัญหาการหย่าร้างของคนในชุมชนเพิ่มขึ้นจากการแต่งงานตั้งแต่อายุน้อย เด็กที่เกิดจากแม่วัยรุ่นมีโอกาสเป็นแม่วัยรุ่นเช่นเดียวกัน

2. การพัฒนาแนวทางการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น หลังจากการวิเคราะห์สถานการณ์พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นในชุมชน ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาออกแบบบริการสุขภาพโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเสริมสร้างพลังอำนาจ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่

- 1) การค้นพบความจริง (Discovering reality)
- 2) การสะท้อนคิด (Critical reflection)
- 3) การตระหนักถึงความรับผิดชอบ ตัดสินใจเลือกและลงมือปฏิบัติ (Taking charge)
- 4) ความมุ่งมั่นที่จะกระทำอย่างต่อเนื่อง (Holding on)

ได้เป็นแนวทางการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น ประกอบด้วยจัดกิจกรรม

สำหรับ 3 กลุ่ม คือวัยรุ่น ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน ซึ่งรูปแบบกิจกรรมที่ออกแบบได้มีการนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านตรวจสอบความเหมาะสม และเป็นไปได้ของกิจกรรม แล้วนำแผนกิจกรรมไปปฏิบัติแล้วได้มีการติดตามเยี่ยมบ้านวัยรุ่นและผู้ปกครอง หลังมีการดำเนินกิจกรรมกับทั้ง 3 กลุ่ม เสร็จสิ้นแล้ว 3 สัปดาห์ เพื่อติดตามตรวจสอบผลการปฏิบัติ ดังนี้

2.1 กิจกรรมพัฒนาความรู้และทักษะชีวิตวัยรุ่นในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศมีเป้าหมาย เพื่อให้วัยรุ่นมีความรู้เรื่องเพศศึกษา สามารถปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศได้ โดยมีการนำเสนอผลการศึกษสถานการณ์ปัญหา ปัจจัย และผลกระทบของพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น เชื่อมโยงสู่นามัยเจริญพันธ์ ในการดำเนินกิจกรรมวัยรุ่นให้ความร่วมมือ และมีความสนใจในการร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี มีการละช่วงอายุทำให้วัยรุ่นมีการจัดแบ่งหน้าที่ดูแลกันในกลุ่มขณะทำกิจกรรมประเมินพฤติกรรมวัยรุ่นด้วยแบบประเมินสุขภาพทางเพศของวัยรุ่นหลังการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างจากก่อนเข้าร่วมกิจกรรม ผลการวิเคราะห์พบว่า วัยรุ่นมีส่วนใหญ่ครอบครัวที่มีความสุขที่สุดในระดับมากที่สุด เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 72.70 เป็นร้อยละ 81.80 วัยรุ่นรู้สึกอึดอัดใจเมื่อบิดามารดา เข้มงวดชอบบังคับ ในระดับมากที่สุด ลดลงจาก ร้อยละ 18.20 เป็นร้อยละ 4.50 วัยรุ่นเชื่อว่าสามารถปรับตัวในด้านการเรียน การคบเพื่อนและครอบครัวได้อย่างสมดุล ในระดับมากที่สุด เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 50 เป็นร้อยละ 59.10 ในเรื่องการดูแลร่างกายด้านเพศ วัยรุ่นสามารถป้องกันตนเองจากการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ได้ในระดับมากที่สุด เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 45.50 เป็นร้อยละ 59.10

2.2 กิจกรรมเรื่องเพศคุยได้ในครอบครัวมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้ปกครองมีความรู้และทักษะสอนเรื่องเพศแก่บุตรวัยรุ่น นำไปสู่การป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในระดับครอบครัวผู้ปกครองมีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องเพศตามความเชื่อและประสบการณ์ของแต่ละคน เกิดการทบทวนตัวเองเมื่อสมัยเป็นวัยรุ่นของผู้ปกครองทำให้เข้าใจถึงวัยรุ่นที่ไม่อยากคุยกับพ่อแม่ ในการติดตามเยี่ยมบ้านผู้ปกครองได้ให้ความร่วมมือในการตอบคำถาม และซักถามข้อสงสัยต่างๆเกี่ยวกับการปฏิบัติ ผู้ปกครองมีความตระหนักในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยง จากการพยายามนำความรู้ที่รับไปปฏิบัติ

ต่ออย่างต่อเนื่อง

2.3 กิจกรรมพัฒนาความรู้และทักษะการให้คำปรึกษาเพศศึกษา มีเป้าหมายเพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น โดยการพัฒนาความรู้และทักษะให้สามารถเป็นผู้ให้คำปรึกษาเรื่องเพศได้ และวางแผนที่จะพัฒนาแนวทางในการดูแลสุขภาพวัยรุ่นในเรื่องอื่นๆ ต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาแนวทางการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นร่วมกับชุมชนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการทำให้ได้กิจกรรมที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นเกิดความตระหนักถึงความสำคัญในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น จากการทำวัยรุ่น ครอบครัว และชุมชนได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล และมีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนา สอดคล้องกับการศึกษาของ ศรีณยู เรือนจันทร์ (2556) ที่ศึกษาสถานการณ์พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นในพื้นที่พัฒนาต้นแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น จังหวัดอุดรธานี ที่พบว่าแนวทางการป้องกันปัญหาที่สำคัญสิ่งหนึ่ง คือการจัดกิจกรรมโดยความร่วมมือของชุมชน และองค์กรในพื้นที่ที่จะช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นสำเร็จได้

การประเมินการขัดเกลาทางสังคมในเรื่องเพศของครอบครัวที่มีบุตรวัยรุ่น เป็นการประเมินครอบครัวเกี่ยวกับสอนวัยรุ่นเรื่องเพศ ทำให้ทราบว่าครอบครัวยังมีการสอนวัยรุ่นเกี่ยวกับเรื่องเพศค่อนข้างน้อย ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญให้ได้มาซึ่งข้อมูลนำไปสู่การออกแบบ กิจกรรมเรื่องเพศคุยได้ในครอบครัว สำหรับผู้ปกครอง เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้ปกครองเกิดความเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่นและวิธีการดูแลวัยรุ่น สามารถพูดคุยเรื่องเพศกับวัยรุ่นได้ เนื่องจากการสื่อสารเรื่องเพศของผู้ปกครองทำให้วัยรุ่นกล้าที่จะพูดคุยปรึกษาปัญหาต่างๆ ไม่ต้องแสวงหาจากภายนอกครอบครัว (สุรียพร กฤษเจริญ, 2552) ช่วยป้องกันการเกิดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ลัดดา สายพานิชย์ (2555) ศึกษารูปแบบการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักศึกษาในระดับอาชีวศึกษา ในเขตภาคตะวันออก

ออก พบว่าการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น ครอบครัวต้องมีการสื่อสารข้อมูลแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับวัยรุ่น อยู่เสมอ เลี้ยงดูบุตรด้วยความรัก ความเข้าใจ จะช่วยเป็น ภูมิคุ้มกันให้กับวัยรุ่นได้ และการศึกษาของ นริศรา คลื่นแก้ว (2554) ศึกษาผลของโปรแกรมการพัฒนาความสามารถของ ครอบครัวในการสอนเพศศึกษาและทักษะการปฏิเสธแก่บุตรวัย แรกสู่นหญิง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม พบว่า กลุ่มที่ทดลอง มีความรู้ เจตคติทักษะการสอนเพศศึกษาและ ทักษะชีวิตเพิ่มขึ้น ดีกว่ากลุ่มควบคุม

การพัฒนาความรู้ และทักษะชีวิตวัยรุ่นในการป้องกัน พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ สำหรับวัยรุ่น เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ ความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา อนามัยเจริญพันธ์ พัฒนาทักษะชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเนตรทราย ปัญญาชนท์ (2552) ศึกษาการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ของ นักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้นจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่าวัยรุ่นที่กลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้เรื่องเพศศึกษา และ ทักษะการมีเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้น มีกิจกรรมย่อยที่ให้อวัยรุ่นเข้าใจ ความแตกต่างระหว่างชายหญิงในเรื่องเพศ การปฏิเสธ พฤติกรรมเสี่ยง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการสอนเกี่ยวกับเพศศึกษา รอบด้าน ให้อวัยรุ่นมีความเข้าใจและมีการปฏิบัติเพื่อป้องกัน พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Grossman (2014) ศึกษาประสิทธิผลของการใช้เพศศึกษา รอบด้านร่วมกับการมีส่วนร่วมในครอบครัว พบว่าวัยรุ่นที่ได้รับการสอนเพศศึกษารอบด้านมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกช้ากว่าวัยรุ่น ที่ไม่ได้รับการสอน แสดงให้เห็นว่าการสอนเพศศึกษารอบด้าน มีประสิทธิภาพในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น

ได้มุ่งเน้นให้อวัยรุ่นเกิดความตระหนักในการป้องกันพฤติกรรม เสี่ยงทางเพศ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. นำแนวทางการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ของวัยรุ่น ไปขยายผลในชุมชนที่มีบริบทใกล้เคียงกันคือชุมชน ชนบท เกิดการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานต่างๆ ภายในชุมชน จะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
2. การจัดกิจกรรมกับชุมชน ต้องมีการคำนึงถึงความ สอดคล้องกับวิถีชีวิต ไม่กระทบกับชีวิตประจำวันของผู้ให้ข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นเวลาเรียนของวัยรุ่น งานประจำของผู้ปกครองหรือ ผู้นำชุมชน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยในอนาคต

1. ควรมีการประเมินลักษณะการเลี้ยงดูของ ครอบครัวและวิเคราะห์ผลเป็นลักษณะการเลี้ยงดูของแต่ละ ครอบครัวตามแบบประเมินเพื่อเป็นแนวทางในการให้คำแนะนำ อย่างเหมาะสมกับแต่ละครอบครัวที่มีรูปแบบการเลี้ยงดู แตกต่างกัน
2. การเรียนรู้ร่วมกับชุมชน ต้องยอมรับความคิดเห็น ของผู้ร่วมวิจัย รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง เป็นผู้ที่ดี การสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานต่างๆ ภายในชุมชน จะทำให้ เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
3. ควรศึกษาแนวทางการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทาง เพศของวัยรุ่นในบริบทของชุมชนเมือง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์. (2556). รายงานสถานการณ์การตั้งครรภ์ของวัยรุ่น ปี 2555. กรุงเทพฯ; ศูนย์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- เกศินี สราญฤทธิชัย. (2557). การสร้างเครื่องมือประเมินการขัดเกลาในเรื่องเพศของครอบครัวที่มีบุตรวัยรุ่น. (รายงาน การวิจัย).ขอนแก่น: คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ขวัญตา บุญวาต, ศศิธร คำพันธ์ และ ชูติกาญจน์ แซ่ตัน. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความเครียดของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่น. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี กรุงเทพมหานคร, 32(3), 1-10.
- เฉวตสรน นามวาท และสุปิยา จันทรมณี. (2554). ผลการเฝ้าระวังพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวี กลุ่มนักเรียน ประเทศไทย พ.ศ. 2554. นนทบุรี: สำนักบรรดาวิทยาน.

- นริศรา คลื่นแก้ว. (2554). ผลของการใช้โปรแกรมการพัฒนาความสามารถของครอบครัวในการสอนเพศศึกษาการปฏิเสธ แก่บุตรวัยแรกรุ่นหญิง โดยการใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลครอบครัว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เนตรทราย ปัญญาชน. (2552). การสร้างเสริมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารสุขศึกษา*, 32(111), 32-41.
- ลัดดา สายพานิชย์. (2555). รูปแบบการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในเขตภาคตะวันออก. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา*, 6(1), 157-170.
- วัชรพล สีนอ. (2555). โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์. *สรุปรายงานการเฝ้าระวังโรคประจำปี 2555*. [ม.ป.ท.: ม.ป.พ.].
- ศรัณยู เรืองจันทร์. (2556). สถานการณ์พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นในพื้นที่พัฒนาต้นแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหา การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น จังหวัดอุดรดิตถ์. *วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 6(1), 101-110.
- ศิริพร จิรวัดน์กุล และคณะ. (2554). การศึกษาแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ:[ม.ป.พ.].
- สัจจา ทาโต. (2550). การมีเพศสัมพันธ์ก่อนเวลาอันควรของวัยรุ่นไทย. *วารสารพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 1(2), 19-30.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2556). แม่วัยใส ปัญหาและทางออก. *ภาวะสังคมไทย*, 10(3), 12-16.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดประจวบคีรีขันธ์.(2557). *รายงานประจำปี 2556*. สืบค้นจาก www.pcko.moph.go.th.
- สำนักกระบวนวิชา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2556). *สถานการณ์วัยรุ่นป่วยเอดส์*. สืบค้นจาก www.boe.moph.go.th/.
- สำนักอนามัยเจริญพันธ์ กระทรวงสาธารณสุข. (2555). *สถานการณ์และแนวโน้มอนามัยเจริญพันธ์ในวัยรุ่นและเยาวชน*. สืบค้นจาก anamai.moph.go.th/hpc/activity/2022-12-53/document/2.ppt.
- สุริย์พร กฤษเจริญ และคณะ. (2552). การพัฒนาศักยภาพพ่อแม่เพื่อสอนเรื่องเพศให้กับลูก. *สงขลานครินทร์เวชสาร*, 27(4), (279-289)
- อาภาพร เผ่าวัฒนา. (2552). การป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น: การมีส่วนร่วมของครอบครัว โรงเรียน และชุมชน. กรุงเทพฯ; โรงพิมพ์โนเบล.
- Grossman, J.M. (2014). Protective Effects of Middle School Comprehensive Sex Education With Family Involvement. *Journal of school health*, 84(11), 739-747.
- UNFPA Thailand. (2556). *สถานการณ์ตั้งครรภ์ในวัยรุ่นประเทศไทย 2556*. นนทบุรี: Studio Dialogue.